

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2022 - 2024

Rada Gminy Kętrzyn działając w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu narkomanii oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 - 2025 uznając, iż problemy społeczne i realne koszty wynikające z uzależnień dotyczą w różny sposób całe społeczeństwo, przyjmuje za konieczne podejmowanie działań mających na celu ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków uzależnień w związku z czym uchwała niniejszy program na lata 2022 - 2024.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kętrzyn jest gminą wiejską o charakterze rolniczym położoną wokół miasta Kętrzyn na obszarze 285 km². Na dzień 31.12.2021 roku liczyła 8086 stałych i czasowych mieszkańców z czego 1662 w wieku przedprodukcyjnym, 5067 w wieku produkcyjnym i 1357 osób w wieku poprodukcyjnym. Gmina obejmuje 71 zamieszkałych wsi skupionych w 23 sołectwach. Nadal jednym z podstawowych problemów w gminie jest dość wysokie bezrobocie. Wiele rodzin wymaga stałego wsparcia materialnego. Z różnych form pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na koniec czerwca 2021 roku skorzystało ponad 17 % mieszkańców. Na terenie gminy na chwilę obecną 26 podmiotów prowadzi na podstawie udzielonego zezwolenia sprzedaż napojów alkoholowych, w tym 18 ze sprzedażą do spożycia poza miejscem zakupu i 8 ze sprzedażą do spożycia w miejscu zakupu.

DIAGNOZA

Program oparto na przeprowadzonej w gminie w 2020 roku diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych związanych z używaniem środków psychoaktywnych przeprowadzonej przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych z Warszawy. Badaniami w ramach diagnozy objęto dorosłych mieszkańców gminy, młodzież szkolną klas VI – VIII szkół podstawowych, oraz sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży alkoholu. W przygotowaniu programu uwzględniono zadania wynikające z „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025.

W grupie dorosłych mieszkańców gminy 13% przyznaje się do codziennego picia alkoholu, a kolejne 31% do picia alkoholu kilka razy w tygodniu. Oznacza to, że 44% mieszkańców gminy ewidentnie spożywa alkohol często lub bardzo często. Również 37% badanych przyznaje się do wypijania jednorazowo ponad 5 porcji alkoholu (standardowa porcja to 10g czystego 100% alkoholu – pół butelki piwa, kieliszek wina, mały kieliszek wódki), a co siódmy badany do 10 i więcej. Pozostali badani piją umiarkowane ilości alkoholu, a 14% podaje, że nie pije wcale. W porównaniu do badań ogólnopolskich można uznać, że mieszkańcy gminy odzwierciedlają podobne postawy wobec picia alkoholu do panujących w całej dorosłej populacji Polaków, gdzie 76% respondentów przyznaje, że nie stroni od alkoholu. Badanie podstawowej wiedzy na temat alkoholu wskazuje, że mimo prowadzonej od wielu lat edukacji wciąż 64% respondentów uważa, że alkohol w piwie mniej szkodzi od alkoholu w wódce, a 36% uznaje prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu za bezpieczne.

Lepiej sytuacja przedstawia się w kwestii narkotyków i dopalaczy. Tu 40% respondentów podaje, że nie zna nikogo w swoim otoczeniu kto by przyjmował substancje psychoaktywne, a kolejne 37% zna jedynie jedną taką osobę. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku substancji znalazły się: ekstazy, marihuana i haszysz. Również 90% badanych twierdzi, że nie wie gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Jakby odrębnym problemem związanym z zażywaniem środków psychoaktywnych jest nadużywanie leków. Tu 48% badanych deklaruje, iż zna osoby, które przyjmują leki lub środki medyczne w celu odurzenia się. Ciekawą informacją byłoby ustalenie źródła pochodzenia tych leków, co w tym badaniu było jednak niemożliwe.

Kolejną grupą objętą badaniami byli sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu. Badania wskazały, że ich świadomość zagrożeń i wiedza na temat szkodliwości picia alkoholu jest wyższa od wiedzy pozostałych mieszkańców gminy. Połowa badanych nie rozgranicza szkodliwości alkoholu w piwie od alkoholu w wódce, a 60% badanych zgadza się z twierdzeniem, że nawet niewielka ilość alkoholu może mieć wpływ na bezpieczne prowadzenie samochodu. Większość sprzedawców przyznaje, że spożywanie alkoholu w sklepie lub jego pobliżu jest nagminne, a 30 % przyznaje, że w ostatnim kwartale dochodziło z tego powodu do nieprzyjemnych incydentów. W kilku przypadkach była potrzebna interwencja policji. Wszyscy sprzedawcy

przyznają również, że wielokrotnie mają do czynienia z próbą zakupu alkoholu przez osoby nieletnie. Z przedstawionych badań wynika, że większość sklepów w razie wątpliwości kontroluje wiek kupujących alkohol. W jednym przypadku przyznano, że w sklepie dochodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, co jest ewidentnym łamaniem prawa i wymaga interwencji.

Ostatnią badaną grupą byli uczniowie klas VI – VIII szkół podstawowych, a celem badania analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych. W badanej grupie 39% uczniów deklaruje, że ma już za sobą inicjację alkoholową. Okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem u 26% badanych wiąże się z imprezami i spotkaniami rówieśniczymi. Jednak w 13% przypadków za pierwszy kontakt z alkoholem odpowiada środowisko rodzinne i przyzwolenie dorosłych. Badania wskazują, że średni wiek inicjacji alkoholowej naszych dzieci to 11 - 12 lat. Oprócz inicjacji ważne jest również jak często młodzież sięga po alkohol. Wśród uczniów mających za sobą inicjację alkoholową 17% próbowało alkoholu raz, 14% kilkukrotnie, a 2% deklaruje picie częste. W kwestii dostępności alkoholu 14% wskazuje, że kupno alkoholu jest raczej łatwe, a kolejne 11%, że nie ma z tym żadnych problemów. Badanie przekonań młodzieży dotyczących środków psychoaktywnych wyraźnie wskazują na pozytywne efekty podejmowanych w szkołach działań profilaktycznych i w większości są prawidłowe. Korekty profilaktycznej wymaga fałszywe przekonanie u 55% badanych, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wodce.

W kwestii używania narkotyków i dopalaczy podobnie jak w grupie dorosłych, problem wydaje się na chwilę obecną marginalny, 98% uczniów stwierdza, że problem ich nie dotyczy, a 93% nie wie gdzie można narkotyki lub dopalacze kupić. Zażywanie środków psychoaktywnych deklaruje 2% badanych, a 7% wie gdzie są one dostępne. Również w kwestii palenia tytoniu i e-papierosów 90% badanych stwierdza, że problem ich nie dotyczy, a do regularnego palenia przyznaje się 5% badanych, a kolejne 4% do palenia okazjonalnego. Warto tu zauważyć, że problem z paleniem był w ostatnich latach zgłaszany przez szkoły i podejmowano w tej kwestii działania edukacyjne.

Część uzyskanych wyników porównano do ostatnich wyników badania ESPAD (Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną). Porównanie wskazuje, że picie alkoholu wśród uczniów gminy Kętrzyn jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami ogólnopolskimi. Młodzież w gminie Kętrzyn nie tylko spożywa mniej alkoholu, ale również są to raczej napoje o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Również używanie innych substancji psychoaktywnych jak i używanie nikotyny jest zdecydowanie poniżej średniej ogólnopolskiej.

Podsumowując diagnozę można uznać, że problem nadużywania alkoholu w gminie jest na średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy piją okazjonalnie lub często, równocześnie spożywając stosunkowo nieduże ilości alkoholu. Zagadnienie używania narkotyków i dopalaczy jest w gminie problemem umiarkowanym. Podobnie sytuacja wygląda w środowisku dzieci i młodzieży, gdzie problem z używaniem wszelkich środków psychoaktywnych jest zdecydowanie poniżej średniej krajowej. Również wiedza uczniów odnośnie substancji psychoaktywnych jest dobra i adekwatna do ich wieku.

W oparciu o powyższe dane oraz bieżące doświadczenia jako podstawowe kierunki działań w ramach realizacji gminnego programu w najbliższych latach przyjęto:

1. Kontynuację działań w zakresie profilaktyki szkolnej i pozaszkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów, programy profilaktyczne i inne działania w tym:
  - o Koncentracja uwagi na profilaktyce alkoholowej, bowiem to alkohol stanowi największy problem wśród gminnej młodzieży szkolnej z uwzględnieniem problemów używania środków psychoaktywnych jak narkotyki i dopalacze, oraz uzależnień behawioralnych.
  - o Realizacja programów profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania różnych środków uzależniających oraz kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne do satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie bez pomocy środków psychoaktywnych i zachowań kompulsywnych.
  - o Zwiększenie dostępności do programów edukacyjnych i psychoedukacyjnych dla osób dorosłych (rodziców, opiekunów, nauczycieli) w zakresie problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających stosowaniu przemocy i uzależnieniom behawioralnym, promujących zdrowy tryb życia, oraz podnoszących kompetencje wychowawcze.
  - o Kontynuacja organizacji i wspierania działań alternatywnych, wskazujących na możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego oraz promujących prozdrowotny styl życia.
2. Prowadzenie działań diagnostycznych z zakresu uzależnień i przemocy.
3. Dążenie do podnoszenia kompetencji pracowników instytucji mających kontakt i pracujących z osobami podejmującymi ryzykowne zachowania związane z używaniem środków psychoaktywnych

4. Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień chemicznych i behawioralnych oraz przemocy w rodzinie poprzez wykorzystanie lokalnych źródeł dostępu do informacji (strona internetowa Urzędu Gminy, strona internetowa GOPS, biuletyn „Nasza Gmina Kętrzyn”, „gazetki” świetlicowe, dostęp do poradników i ulotek).
5. Wykorzystanie lokalnych zasobów dla tworzenia koalicji na rzecz ograniczania problemów związanych z uzależnieniami i przemocą.
6. Utrzymanie i rozwój działalności Ośrodka Konsultacyjno – Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
7. Dalsze aktywne działania w obszarze procedury Niebieskiej Karty oraz koordynacja lokalnych instytucji działających w tym zakresie.
8. Wspieranie działalności grup samopomocowych.

BAZA

Skuteczne działania wymagają współpracy wszystkich instytucji i osób stykających się z problemem uzależnień i stanowiących swoistą bazę dla realizacji programu.

Partnerami w realizacji gminnego programu są:

- o Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- o Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie
- o Ośrodek Konsultacyjno - Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- o Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- o Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- o Poradnia Leczenia Uzależnień w Kętrzynie
- o Komenda Powiatowa Policji w Kętrzynie
- o Szkoły, placówki oświatowe
- o Gminny Ośrodek Kultury
- o Kościoły i związki wyznaniowe
- o Organizacje pozarządowe w tym: Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Kętrzyn, Stowarzyszenie Edukacja, Rozwój, Aktywność „ERA”.

ZAŁOŻONE CELE GMINNEGO PROGRAMU

1. Ograniczenie ilości środków psychoaktywnych przyjmowanych przez młodzież oraz podwyższenie wieku inicjacji poprzez:
  - realizacja programów profilaktyki uniwersalnej i selektywnej dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz dorosłych,
  - realizacja innych programów i warsztatów mających za zadanie wspieranie działań profilaktycznych i utrwalanie ich treści,
  - angażowanie rodziców do udziału w zajęciach profilaktycznych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży,
  - wspieranie i pomoc w organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy w miejscu zamieszkania.
  - ograniczanie dostępności do alkoholu i papierosów osobom nieletnim poprzez działania edukacyjne i kontrolne wobec podmiotów prowadzących sprzedaż w/w artykułów.
2. Ograniczanie ilości nowych przypadków uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez:
  - prowadzenie szeroko rozumianej edukacji społecznej w zakresie uzależnień od środków psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i różnych form przemocy.
  - budowanie lokalnej koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, oraz podejmowanie wspólnie z instytucjami partnerskimi działań na rzecz przywrócenia prawidłowych funkcji w rodzinach dysfunkcyjnych,
  - prowadzenie badań i statystyk z zakresu używania alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez mieszkańców gminy, oraz zjawiska przemocy w rodzinie i uzależnień behawioralnych.
  - organizacja spotkań, konferencji i seminariów w zakresie problemów rodziny wynikających z uzależnień i przemocy.
3. Zwiększenie dostępności różnych form pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i członków ich rodzin poprzez:
  - współpracę z ośrodkami odwykowymi w kierunku podniesienia poziomu świadczonych przez nie usług.
  - prowadzenie w ramach Ośrodka Konsultacyjno - Psychoedukacyjnego przy GOPS poradnictwa i działań wspierających dla osób nadużywających alkoholu, członków ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy.
  - organizacja szkoleń i wspieranie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności przez osoby działające w ramach instytucji lub organizacji pozarządowych na rzecz pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.

4. Zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych uzależnieniami poprzez:
  - *Podnoszenie kompetencji i umiejętności osób mających styczność z osobami nadużywającymi alkoholu,*
  - *działania Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w kierunku zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych.*
5. Zmniejszenie rozmiarów i skutków naruszeń prawa związanych z handlem i zażywaniem środków psychoaktywnych poprzez:
  - *współpracę z organami ścigania w celu zwiększenia efektywności wykrywania w/w przestępstw,*
  - *wspieranie działań prewencyjnych policji,*

FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU

Realizacja zadań w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz Przeciwdziałania Narkomanii będzie finansowana ze środków własnych gminy pochodzących szczególnie z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Dodatkowym źródłem mogą być środki pozyskiwane z zewnątrz w ramach realizowanych projektów.

REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie. Za prawidłową realizację Gminnego Programu odpowiada zatrudniony w opł. Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do którego obowiązków w szczególności należy:

- *koordynacja na terenie gminy Kętrzyn wszelkich działań na rzecz zmniejszenia problemów uzależnień,*
- *współdziałanie z instytucjami i organizacjami działającymi w sferze profilaktyki i leczenia odwykowego,*
- *współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach realizacji ustawowych zadań komisji oraz tworzenia i realizacji gminnego programu,*
- *prowadzenie wszelkiej wymaganej dokumentacji i sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań.*
- *składanie Radzie Gminy Kętrzyn do 30 marca kolejnego roku sprawozdania. z realizacji programu za rok ubiegły*

2. Organem inicjującym i opiniodawczym w kwestii tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- a. *do zadań Komisji w szczególności należy:*

- *podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem i rehabilitacji osób uzależnionych od alkoholu,*
- *kierowanie osób w trybie określonym w odrębnych przepisach na badania biegłego w zakresie uzależnienia alkoholowego,*
- *opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,*
- *opiniowanie i inicjowanie działań związanych z profilaktyką i terapią problemów alkoholowych na terenie gminy.*

- b. *członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w posiedzeniu plenarnym Komisji otrzymają wynagrodzenie w wysokości 120,00 złotych brutto. Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będąc członkiem Komisji bierze udział w jej posiedzeniach w ramach swoich obowiązków służbowych w związku z czym powyższe wynagrodzenie mu nie przysługuje.*

3. Cele Gminnego Programu będą osiągnęte poprzez realizację zadań zawartych w harmonogramie stanowiącym integralną część niniejszego programu. Harmonogram określa działania ze wskazaniem ich realizatorów. Harmonogram może ulegać zmianom jedynie w zakresie realizacji celów i działań określonych programem, zależnie od aktualnych potrzeb oraz możliwości finansowych i organizacyjnych.